

VICTOR SPINEI LA 60 DE ANI

Spirit cu aspirații enciclopedice, cu statornică energie creatoare, cu mare forță de sinteză și un profil exteriorizând carismă, profesorul Victor Spinei a dedicat cu pasiune și consecvență aproape patru decenii istoriei și arheologiei.

Născut la 26 octombrie 1943 în Lozova, jud. Lăpușna, în partea centrală a Basarabiei, este descendent dintr-o familie ale cărei obârșii se pierd în negura evului mediu. Atât pe linie paternă, cât și pe cea maternă, strămoși de-ai săi s-au implicat activ în actul crucial al Unirii Basarabiei: Chiril Spinei, unul din organizatorii mișcării naționale moldovenești în 1917, și preotul Alexandru Baltaga, ca membri ai Sfatului Țării, au votat Unirea cu Regatul României la 27 martie 1918, iar Sergiu Niță, unchiul bunicii sale dinspre mamă, a devenit cel dintâi ministru al Basarabiei alipite. Ingerințele războiului i-au obligat pe părinți să se refugieze, în primăvara anului 1944, în Banat și să nu se mai întoarcă în ținuturile de obârșie, unde alți reprezentanți ai familiei au suferit represalii dintre cele mai dure din partea regimului bolșevic de ocupație, soldate inclusiv cu exterminarea fizică sau cu deportarea în Siberia. Decesul prematur al tatălui, Alexe Spinei, a expus familia la reale dificultăți, pe care mama viitorului istoric, Nadejda Spinei, cadru didactic în învățământul liceal, le-a înfruntat cu dârzenie, mai întâi la Măureni (fost Moritfeld) (jud. Caraș-Severin), apoi, din 1949, la Iași.

Studiile preuniversitare le-a efectuat la Școala elementară „M. Kogălniceanu” și la Liceul „C. Negruzzi” din Iași, susținându-și bacalaureatul în 1961. În același an, se înscrie la Facultatea de Istorie-Filozofie, din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, fiind admis printre primii. A urmat cursurile acestei facultăți, remarcându-se încă din primul an prin asiduitatea, abnegația și pasiunea pentru studiul istoriei românești și universale. Dintre profesorii de care s-a atașat cel mai mult menționăm pe Mircea Petrescu-Dîmbovița, Vasile Neamțu, Nicolae Gostar, Marin Dinu, Gheorghe Platon, Constantin Cihodaru. În 1966 se

prezintă în fața comisiei de licență cu o temă legată de evoluția culturii Cucuteni (faza A–B), realizată sub conducerea prof. dr. docent Mircea Petrescu-Dîmbovița.

Încheindu-și studiile universitare, și-a orientat pașii către cercetare, fiind încadrat la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași (1966–1990), iar din 1990 până în prezent activează ca cercetător (din 1995 cercetător științific principal I) la Institutul de Arheologie din Iași.

Specializarea sa în arheologie și istorie s-a desfășurat sub îndrumarea unor personalități marcante ale istoriografiei noastre: Mircea Petrescu-Dîmbovița, Ion Nestor, Vasile Neamțu, Alexandru Andronic, Ștefan Ștefănescu etc. A continuat pe alte planuri munca acestora cu multă abnegație și altruism, influența mentorilor regăsindu-se de multe ori în ideile și stilul creațiilor sale.

Anilor petrecuți în cercetare li s-au adăugat (din 1991) și cei de activitate didactică, de pregătire, îndrumare și formare a tinerilor istorici în cadrul Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” Iași, după cum urmează: profesor asociat (1990–1992) și conferențiar (1992–1995) la Catedra de Istorie a Românilor, profesor la Catedra de Istorie Universală (1995–1999), iar, după reorganizarea sa, la Catedra de istorie veche și arheologie (din 1999 și până în prezent). Solicitarea de a deveni cadru didactic a venit din partea prof. dr. Ioan Caproșu, decan al Facultății de Istorie în anii de după revoluția din '89, preocupat persuasiv să sporească exigențele procesului de învățământ.

Drept urmare a realizărilor sale din primii ani de cercetare, a obținut o bursă DAAD de un an (1973–1974) la Institut für Vor- und Frühgeschichte de la Universität des Saarlandes din Saarbrücken, unde s-a specializat sub îndrumarea ilustrului profesor Rolf Hachmann.

La 25 februarie 1977 obține titlul de doctor în istorie cu lucrarea *Moldova în secolele XI–XIV*, susținută la Institutul de Istorie „N. Iorga” din București, în fața unei comisii compusă din profesorii Ștefan Ștefănescu (conducător științific), Mircea Petrescu-Dîmbovița, Șerban Papacostea și Florin Constantiniu (membri) și prezidată de prof. dr. Radu Manolescu. Teza a fost începută sub îndrumarea prof. dr. Ion Nestor (m. c. al Academiei Române) la Universitatea din București, iar, după trecerea acestuia în neființă, definitivată sub coordonarea prof. dr. Ștefan Ștefănescu (m. c. al Academiei Române). Pentru contribuția sa în sfera etno-demografică, social-economică, politică, religioasă și culturală a spațiului carpato-nistrian în perioada antemergătoare procesului de constituire statală, lucrarea publicată a primit premiul „N. Iorga” al Academiei Române (1982). Instrument de lucru de referință în literatura de specialitate, monografia cunoaște până acum trei ediții (două în limba română și o traducere în engleză). Prima variantă a lucrării vede lumina tiparului la București în 1982 (383 p.), fiind urmată de traducerea în limba engleză, într-o variantă conținând numeroase modificări (*Moldavia in the 11th–14th Centuries*, București, 1986, 277 p.), și de o ediție revăzută și adăugită la Chișinău (1994, 495 p.).

Încă din tinerețe s-a evidențiat prin dăruirea și profesionalismul probat pe șantierele arheologice. Astfel, în diferite puncte, a participat, condus sau coordonat lucrările mai multor săpături arheologice, dintre care merită menționate îndeosebi cele efectuate în stațiunile Băiceni, Piatra Neamț-Dărmănești, Brășăuți, Bârlălești, Oltenesti, Păbnești, Grivița, Bold, Izvoare, Lunca, Iași, Bârlad, Trifești, Fundu Herței, Hudum, Doina-Girov, Siret etc.

Din 1973 până în prezent a beneficiat de o serie de stagii de documentare la prestigioase centre universitare și muzeale din Germania (Saarbrücken, Frankfurt am Main, Münster, Schleswig, Tübingen, Kiel, Bona, Berlin, München, Stuttgart, Konstanz, Freiburg i. Br.), Rusia (Moscova, Leningrad), Ucraina (Kiev), Bulgaria (Sofia, Varna, Plovdiv, Târnovo, Stara Zagora), Polonia (Varșovia, Cracovia, Gdansk), Ungaria (Budapesta, Debrecen), Turcia (Istanbul), S.U.A. (Washington, Los Angeles, Boston, Cambridge-Mass., New York), Italia (Roma, Spoleto, Bari), Austria (Viena), Anglia (Londra, Oxford, Cambridge) etc., dublate de numeroase participări la congrese, conferințe și simpozioane naționale și internaționale, care i-au consolidat formația profesională, i-au atras recunoașterea științifică în mediile științifice din străinătate și l-au situat printre cele mai de reprezentative figuri ale istoriografiei românești contemporane.

Ca o recunoaștere a calităților profesionale și autorității sale, în 1990 primește dreptul de a conduce lucrări de doctorat, devenind în același timp șeful Sectorului de Arheologie Medievală din cadrul Institutului de Arheologie din Iași.

Profesorul Victor Spinei a reușit să întemeieze astfel o adevărată „școală”, formată din studenți, masteranzi și doctoranzi, marcată de propria-i personalitate. Sub îndrumarea sa nu mai puțin de opt cercetători din România și Republica Moldova și-au susținut până în prezent doctoratul la Universitatea ieșeană (dintre care două lucrări, alcătuite de Ion Tentiuc și Ionel Cîndea, au primit premiul Academiei Române, iar o alta, redactată de Vlad Ghimpu, premiul „Poiana”), iar alți zece tineri doctoranzi se află în etapa de elaborare a tezelor.

Rezultatele obținute ca urmare a amplelor săpături arheologice, a fructuoaselor documentări în arhive, biblioteci și muzee, a contactelor strânse cu specialiști din țară sau străinătate, a participărilor la manifestările științifice menționate, și-au găsit concretizarea în numeroase lucrări originale, caracterizate printr-un grad înalt al documentării și un stil propriu, în captoarele din recentul tratat de *Istorie a românilor* (fiind secretarul științific al volumului III), în vocile din *Dicționarul de istorie veche a României*, în editări și reeditări ale unor lucrări ce aparțin unor valoroși istorici și filologi, precum Nicolae Iorga, Gheorghe I. Brătianu, Basil Munteanu, Leonid Boicu, Frederick Kellogg, în coordonarea unor importante culegeri de studii, în cele peste 90 de articole diseminate în publicații de specialitate, zeci de medalioane, prefete, recenzii și note bibliografice.

Prin lucrările sale de sinteză a definit conținutul, răspândirea și cronologia culturilor arheologice din spațiul est-carpatic în perioada târzie a marilor migrații din secolele IX–XIII. Opera sa, caracterizată printr-o profundă înțelegere a fenomenului arheologic și o bună cunoaștere a izvoarelor istorice, eprinde și largi preocupări în domeniul istoriei civilizației vechi românești, etno-demografiei, economiei, politicii, religiei și culturii satului și orașului medieval moldovenesc, cărora li se adaugă și vaste investigații ale amplului proces de migrare a populațiilor nomade dinspre arealul euroasiatic, derulat sincopat de-a lungul a câteva sute de ani (secolele IX–XIV). Dăruirea pe care a manifestat-o de-a lungul întregii activități științifice a fost răsplătită și prin distincțiile ce i-au fost acordate de-a lungul timpului, dintre care, pe lângă Premiul „N.Iorga” al Academiei Române, mai amintim: Diploma de onoare „D. Gusti” a Consulatului României de la New York, conferită în 1995, „Premiul pentru Cartea de Știință” pentru volumul *Marile migrații din estul și sud-estul Europei*, la Târgul internațional de Carte de la București, din mai 2000, acordat de Asociația Editorială din România, premiul „Constantin Giurescu” al Fundației culturale *Magazin Istoric*, înmănat la 25 mai 2001 pentru îngrijirea volumului Gheorghe I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 1999, 503 p.

Tot ca o recunoaștere a meritelor științifice și a contribuțiilor istoriografice generoase, este numit membru de onoare sau are o poziție marcantă în importante instituții și organisme profesionale naționale și locale: Consiliul științific al Institutului de Arheologie Iași, Comisia de istorie a Orașelor din România, Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, Asociația Arheologilor Medievaliști din România, Comisia Județeană de Arheologie Iași, Comisia Națională de Arheologie, Comitetul Național de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, Centrul de Studii Bizantine din Iași, Biroul executiv al Societății de Științe Istorice din România, Departamentul de arheologie medievală al Centrului Interdisciplinar de Studii Arheoistorice din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași etc., fiind, de asemenea, numit expert evaluator al proiectelor finanțate de Ministerul Educației Naționale și al Cercetării. Totodată, este membru în comitetele redacționale ale revistelor „Arheologia Moldovei”, „Historia Urbana”, „Arheologia medievală”, „Cercetări Istorice”, „Studia Antiqua et Archaeologica”, „Acta Musicae Byzantinae”, „Studia Asiatica”, „Studia historica” și „Crișana Antiqua et Mediaevalia”.

La 6 iunie 2001 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, cel mai înalt for cultural și științific național, care a răsplătit astfel contribuția profesorului Victor Spinei la cunoașterea istoriei spațiului românesc.

Cu prisosință, mai ales în ultimii zece ani, a militat cu ardoare pentru promovarea istoriei și culturii românești peste hotare, fiind unul dintre specialiștii care au întreținut o strânsă legătură cu importante centre științifice din Europa și S.U.A.

Astfel, prestigioase instituții și universități din străinătate au avut onoarea de a-l invita să susțină conferințe pe teme de istorie, cultură și civilizație europeană. În același timp, a dus o politică apodictică în fața forurilor acreditate să dirijeze actul educațional și de cercetare din România, în vederea îmbunătățirii și modernizării lor conform noilor principii promovate pe plan mondial.

Dincolo de dificultățile de a sintetiza doar prin câteva cuvinte o activitate de aproape patru decenii, rămânem convinși că și în viitor profesorul Victor Spinei va avea noi remarcabile realizări științifice, care îi vor consolida poziția în elita istoriografiei românești și europene.

În acest moment aniversar, în numele colegilor de breaslă îi urăm profesorului dr. Victor Spinei multă sănătate, bucurii familiale și împliniri pe toate planurile.

GEORGE A. BILAVSCHI

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE

A. VOLUME

1. (1) V. Spinei, *Moldova în secolele XI–XIV*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, 383 p. + 58 fig.
2. (2) V. Spinei, *Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X–XIII. Români și turanici*, Edit. Junimea, Iași, 1985, 238 p.
3. (3) V. Spinei, *Moldavia in the 11th–14th Centuries*, Edit. Academiei, București, 1986, 277 p.
4. (4) V. Spinei, *Moldova în secolele XI–XIV*, ed. a 2-a, cu consistente completări, Edit. Universitas, Chișinău, 1994, 495 p.
5. (5) V. Spinei, *Reprezentanți de seamă ai istoriografiei și filologiei românești și universale*, Edit. Istros, Brăila, 1996, 414 p.
6. (6) V. Spinei, *Ultimele valuri migratoare de la nordul Mării Negre și al Dunării de Jos*, Edit. Helios, Iași, 1996, 327 p.
7. (7) V. Spinei, *Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX–XIII*, Edit. Institutului European, Iași, 1999, 513 p.
8. (8) V. Spinei, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*, Edit. Romanian Cultural Institute, Cluj-Napoca, 2003, 546 p.

B. CURSURI UNIVERSITARE

1. (9) V. Spinei, *Marile migrații din spațiul nord-pontic în secolele IX–XIII*, Edit. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1995, 218 p.

C. EDIȚII ÎNGRIJITE

- 1–2. (10–11) Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*. Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și bibliografie de V. Spinei, Edit. Meridiane, București, 1988, I, 352 p.; II, 387 p.
3. (12) N. Iorga, *Istoria românilor*, III, *Cititorii*, vol. îngrijit de V. Spinei (text stabilit, note, comentarii și posfață), Edit. Enciclopedică, București, 1993, 421 p.
4. (13) N. Iorga, *Chestiunea Dunării*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de V. Spinei, Edit. Institutului European, Iași, 1998, 334 p.
5. (14) Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*. Ediția a 2-a revăzută, Edit. Polirom, Iași, 1999, 513 p.
6. (15) Basil Munteanu, *Istoria literaturii franceze. Clasicismul. Ideologia și literatura de idei* (în colab. cu Michaela Spinei), Edit. Dorul, Aalborg–Danemarca, 2000, vol. I, 343 p.; vol. II, 296 p.
7. (16) L. Boicu, *Principatele Române în raporturile politice internaționale (1792–1821)*, Ediție îngrijită de V. Spinei, Edit. Institutului European, Iași, 2001, 327 p.
8. (17) F. Kellogg, *Drumul României spre independență*, Ediție îngrijită și prefațată de V. Spinei, Edit. Institutului European, Iași, 2002, 366 p.

9. (18) *Cercetări arheologice și istorice din zona lacului de acumulare Bicaz* (în colab. cu M. Petrescu-Dîmbovița), Edit. Constantin Matasă, Piatra Neamț, 2003, 520 p.

D. LUCRĂRI COORDONATE

- 1–8. (19–26) N. Iorga, *Istoria românilor*, coordonatori Gh. Buzatu, V. Spinei, Edit. Enciclopedică, București, I, 1, 1988, 351 p.; I, 2, 1988, 306 p.; II, 1992, 414 p.; III, 1993, 421 p.; IV, 1996, 373 p.; V, 1998, 476 p.; VI, 2000, 463 p.; VII, 2002, 312 p.
9. (27) *Confluente istoriografice românești și europene. 90 de ani de la nașterea istoricului Gheorghe I. Brătianu*, coordonator V. Spinei, Edit. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1988, 549 p.
10. (28) *Spațiul nord-est-carpatic în mileniul întunecat*, coordonator V. Spinei, Edit. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1997, 257 p.

E. STUDII ȘI ARTICOLE

1. (29) V. Spinei și M. Nistor, *Un mormint din lespezi de piatră în nordul Moldovei*, în *SCIV*, 19, 1968, 4, p. 621–628.
2. (30) V. Spinei, *Necropola medievală de la Piatra Neamț-Dărmănești*, în *MemAntiq*, I, 1969, p. 215–225.
3. (31) D. Gh. Teodor, E. Neamțu, V. Spinei, *Cercetări arheologice la Lunca-Dorohoi*, în *ArhMold*, VI, 1969, p. 187–212.
4. (32) V. Spinei, *Unele probleme privind vasele sferoconice*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 253–265.
5. (33) V. Spinei, D. Monah, *Așezarea prefeudală de la Brășăuți*, în *MemAntiq*, II, 1970, p. 371–387 + 19 fig.
6. (34) V. Spinei, *Einige Betrachtungen über äneolitische Feuersteinbeile in der Moldau*, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 25–50.
7. (35) V. Spinei, *O psalie din corn descoperită la Băiceni*, în *CercetIst*, S.N., I, 1970, p. 67–72.
8. (36) V. Spinei, *Unele considerații cu privire la descoperirile arheologice din Moldova din secolul al XII-lea până în prima jumătate a secolului al XIV-lea*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 595–617.
9. (37) V. Spinei, *Descoperiri de topoare din silex în Moldova*, în *MemAntiq*, III, 1971, p. 79–141.
10. (38) M. Petrescu-Dîmbovița, D. Gh. Teodor, V. Spinei, *Les principaux résultats des fouilles archéologiques de Fundul Herței (Roumanie, départ. de Botoșani)*, în *Archeologia Polski*, XVI, 1971, p. 363–383.
11. (39) V. Spinei, *Săpăturile de salvare de la Oltenesti, în Carpica*, V, 1972, p. 133–141 + 7 fig.
12. (40) I. Ioniță, V. Spinei, *Așezarea prefeudală tirzie de la Băiceni-Siliște*, în *ArhMold*, VII, 1972, p. 307–330.
13. (41) V. Spinei, *Cercetările arheologice de la Piatra Neamț-Dărmănești*, în *Danubius*, VI–VII, 1972–1973, p. 21–27.
14. (42) V. Spinei, *Découvertes de l'étape tardive des migrations à Todireni, (dép. De Botoșani) în Dacia*, N.S., XVII, 1973, p. 277–292.

15. (43–44) V. Spinei, *Informații despre vlahi în izvoarele medievale nordice*, I și II, în *SCIV*, 24, 1973, 1, p. 57–81 și 24, 1973, 2, p. 259–282.
16. (45) V. Spinei, D. Monah, *Șantierul arheologic Brășăuți, jud. Neamț*, în *Materiale*, X, 1973, p. 261–273.
17. (46) V. Spinei, *Fragen der Geschichte der Moldau im XI.-XIII. Jahrhundert*, în *Deutsch-rumänisches Colloquium junger Historiker, Kulturhistoriker und Zeitgeschichtler* (Südsteuropa-Studien, 22), München, 1974, p. 22–31.
18. (47) M. Petrescu-Dîmbovița, D. Gh. Teodor, V. Spinei, *Principalele rezultate ale săpăturilor arheologice din horodiștea de la Fundu Herței, jud. Botoșani*, în *Din trecutul județului Botoșani*, Botoșani, 1974, p. 79–100.
19. (48) V. Spinei, R. Popovici-Baltă, *Principalele rezultate ale săpăturilor de la Hudum-Botoșani din anii 1970-1972*, în *Din trecutul județului Botoșani*, Botoșani, 1974, p. 115–134.
20. (49) V. Spinei, *Antichitățile nomazilor turanici din Moldova în primul sfert al mileniului al II-lea*, în *SCIVA*, 25, 1974, 3, p. 389–416.
21. (50) V. Spinei, *Les relations de la Moldavie avec Byzance et la Russie au premier quart du IIe millénaire à la lumière des sources archéologiques*, în *Dacia*, N.S., XIX, 1975, p. 227–242.
22. (51) V. Spinei, *Relations of the local populations of Moldavia with the nomad Turanian tribes in the 10th–13th centuries*, în *Relations between the autochthonous population and the migratory populations on the territory of Romania*, București, 1975, p. 265–277.
23. (52) M. Petrescu-Dîmbovița, D. Gh. Teodor, V. Spinei, *Some problems concerning the history of Moldavia from the 10th until the 14th century*, în *Relations...*, 1975, p. 299–312.
24. (53) V. Spinei, *Aspekte der politischen Verhältnisse der Gebiete zwischen Donau und Schwarzem Meer zur Zeit der Mongolenherrschaft (XIII.–XIV. Jahrhundert)*, în *Dacoromania. Jahrbuch für östliche Latinität*, Freiburg-München, 3, 1975–1976, p. 29–38.
25. (54) V. Spinei, G. Coroliuc, *Date cu privire la circulația unor obiecte de cult din secolele XII–XIII*, în *SCIVA*, 27, 1976, 3, p. 319–330.
26. (55) V. Spinei, colaborare la *Dicționar de istorie veche a României*, coordonare D. M. Pippidi, București, 1976.
27. (56) V. Spinei, *Informațiile istorice despre populația românească de la est de Carpați în secolele XI–XIV*, în *AIIAI*, XIV, 1977, p. 1–21.
28. (57) V. Spinei, *Moldova în secolele XI–XIV. Rezumatul tezei de doctorat*, București, 1977, 24 p.
29. (58) V. Spinei, *Săpăturile arheologice de la Băiceni-Dîmbul lui Pleiosu în anii 1967-1968*, în *Cercetst*, S.N., X, 1978–1979, p. 261–272.
30. (59) V. Spinei, *Începuturile vieții urbane la Bîrlad și problema berladnicilor*, în *AIIAI*, XIV, 1979, p. 271–293.
31. (60) V. Spinei, *Aspecte economice și sociale ale evoluției comunităților locale din spațiul est-carpatic în secolele X–XIII*, în *Hierasus*, I, 1980, p. 217–242.
32. (61) V. Spinei, *Coexistența populației locale din Moldova cu grupurile etnice alogene în secolele XIII–XIV*, în *AMM*, II, 1980, p. 157–176.
33. (62) V. Spinei, *Zur Geschichte der mittelalterlichen Siedlung Bîrlad (Südmoldau) im 10.-14. Jahrhundert*, în *Dacoromania. Jahrbuch für östliche Latinität*, Freiburg-München, 4, 1977–1978, p. 65–84.
34. (63) V. Spinei, *Contribuții la istoria spațiului est-carpatic din secolul al XI-lea până la invazia mongolă din 1241*, în *MemAntiq*, VI–VIII, 1981, p. 93–162 + 18 fig.
35. (64) V. Spinei, *Considerații cu privire la populația locală din zona centrală și meridională a Moldovei în secolele XI–XII*, în *Cercetst*, S.N., XII–XIII, 1981–1982, p. 173–203.
36. (65) V. Spinei, P. Șadurschi, *Două encolpioane bizantine descoperite în Moldova și câteva observații pe marginea lor*, în *SCIVA*, 33, 1982, 2, p. 182–190.
37. (66) V. Spinei, *Terminologia politică a spațiului est-carpatic în perioada constituirii statului feudal de sine stătător*, în *Stat. Societate. Națiune*, Cluj-Napoca, 1982, p. 66–79.
38. (67–68) V. Spinei, *Realități etnico-politice de la Dunărea de Jos în secolele XI–XII în cronica lui Mihai Sirianul*, I–II, în *RI*, 36, 1983, 10, p. 989–1007; 37, 1984, 2, p. 126–148.
39. (69) V. Spinei, *Monede bizantine din spațiul est-carpatic*, în *SCN*, VIII, 1984, p. 77–83.
40. (70) V. Spinei, M. Alexianu, V. Butnariu, *Săpăturile arheologice de la Doina-Girov din 1982–1983*, în *MemAntiq*, IX–XI, 1985, p. 227–260.
41. (71) V. Spinei, R. Popovici, *Cercetările din necropola medievală de la Hudum, jud. Botoșani*, în *ArhMold*, X, 1985, p. 74–88.
42. (72) V. Spinei, *Formațiuni prestatale la răsărit de Carpații Orientali*, în *Suceava*, XI–XII, 1984–1985, p. 119–127.
43. (73) V. Spinei, M. Guboglu, *Pe marginea unei istorii a relațiilor româno-tătare*, în *AIIAI*, XXIII, 1986, 1, p. 435–438.
44. (74) V. Spinei, *Săpăturile de la Trifești (jud. Iași)*, în *Materiale*, XVI, 1986, p. 237–242.
45. (75) V. Spinei, *Istorie la Marea cea Mare*, în *Magazin istoric*, XXI, 1987, 4 (241), p. 27–30.
46. (76) V. Spinei, *Geneza sintezei lui Gheorghe I. Brătianu despre spațiul pontic*, în Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*, I, București, 1988, p. 5–63.
47. (77) V. Spinei, *Opera științifică a lui Gheorghe I. Brătianu*, în Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră ...*, II, 1988, p. 307–329.
48. (78) V. Spinei, *Semnificația etnonimelor arhaizante daci și geți în izvoarele bizantine din secolele X–XV*, în *Români în istoria universală*, III/1, Iași, 1988, p. 107–127.
49. (79) V. Spinei, *Populațiile nomade turce în regiunile românești în secolele X–XIV: aprecieri sintetice*, în *Suceava*, XIII–XIV, 1986–1987, p. 119–128.

50. (80) V. Spinei, *Gheorghe I. Brătianu între vocația istoriei și tentațiile vieții politice*, în *Confluente istoriografice românești și europene*, Iași, 1988, p. 241–354.
51. (81) V. Spinei, *Din corespondența și actele lui Gh. I. Brătianu*, în *Confluente istoriografice românești și europene*, p. 371–459.
52. (82) V. Spinei, *Adnotări la o lucrare postumă a lui Gh. I. Brătianu*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 273–275.
53. (83) V. Spinei, R. Popovici, *Săpăturile arheologice din necropola medievală de la Hudum (1987)*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 233–247.
54. (84) V. Spinei, *Il significato degli etnonimi di Daci e Geti nelle fonti bizantine dei secoli X–XV*, în *V Symposium Internazionale di Tracologia, Spoleto, 26–28 novembre 1987*, Roma, 1989, p. 90–93.
55. (85) V. Spinei, *Migrația ungarilor în spațiul carpato-dunărean și contactele lor cu românii în secolele IX–X*, în *ArhMold*, XIII, 1990, p. 103–148.
56. (86) V. Spinei, *Die Tonkessel aus dem Karpaten-Dnestr-Raum*, în *Die Keramik der Saltovo-Majaki Kultur und ihrer Varianten (Varia Archaeologica Hungarica, III)*, Budapesta, 1990, p. 327–342.
57. (87) V. Spinei și R. Maxim-Alaiba, *Tipuri rare de cruciulițe medievale*, în *ArhMold*, XIV, 1991, p. 139–146.
58. (88) V. Spinei, *La signification des ethnonymes des Daces et des Gètes dans les sources byzantines des Xe–XVe siècles*, în *ÉBFB*, II, București, 1991, p. 115–131.
59. (89) V. Spinei, *Gheorghe I. Brătianu – repere biografice*, în *Patrimoniul*, Chișinău, 1991, 4, p. 109–118.
60. (90) V. Spinei, *The Turkish Nomadic Populations in the Romanian Countries in the 10th–14th Centuries*, în *X. Türk Tarih Kongresi 'nde ayribasim*, Ankara, 1991, p. 981–989.
61. (91) V. Spinei, *Circulația unor piese de cult în regiunile românești nord-dunărene în secolele X–XVII*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 153–175.
62. (92) V. Spinei și M. Spinei, *Însemnările cu caracter istorico-etnografic asupra Principatelor române ale contelui de Langeron*, în *Patrimoniul*, Chișinău, 1992, 2, p. 3–46; retipărit în *Hierasus*, IX, 1994, p. 363–395.
63. (93) V. Spinei, *Alexandru Boldur în contextul istoriografiei românești interbelice*, în *Revista de istorie a Moldovei*, Chișinău, III, 1992, 3 (11), p. 43–52.
64. (94) V. Spinei, *Restructurări etnice la nordul gurilor Dunării în secolele XIII–XIV*, în *Carpica*, XXIV, 1993, p. 37–65.
65. (95) V. Spinei, *Ultima mare sinteză a lui N. Iorga asupra istoriei românilor și perioada secolelor X–XIV*, în *N. Iorga, Istoria românilor*, III, 1993, p. 341–372.
66. (96) V. Spinei, C. Asăvoaie, *Date preliminare privind rezultatele săpăturilor din 1992 de la Siret*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 215–227.
67. (97) V. Spinei, M. Alexianu, Șt. Scorțanu și E. Ciubotaru, *Încăpere-depozit din secolul al XV-lea de la Izvoare (jud. Neamț)*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 251–274.
68. (98) V. Spinei, *Piese de cult din regiunile carpato-dunărene în secolele X–XV*, în *Teologie și viață*, S.N., III (LXIX), 1993, 4–7, p. 67–83.
69. (99) V. Spinei, *Comerțul și geneza orașelor din sud-estul Moldovei (secolele XIII–XIV)*, în *Analele Brăilei*, S.N., I, 1993, 1, p. 171–236.
70. (100) V. Spinei, *Les Petchénègues au nord du Bas-Danube aux Xe–XIe siècles*, în *Actes du XIIe Congrès International des Sciences Prehistorique et Protohistorique, Bratislava, 1–7 Septembre 1991*, 4, Bratislava, 1993, p. 285–290.
71. (101) V. Spinei, *La genèse des villes du Sud-Est de la Moldavie et les rapports commerciaux des XIIIe–XIVe siècles*, în *Balkan Studies*, Thessalonik, 35, 1994, p. 197–269.
72. (102) V. Spinei, *Pecenegii la nordul Dunării de Jos în secolele X–XI*, în vol. D. Prodan, *Puterea modelului*, Cluj-Napoca, 1995, p. 30–36.
73. (103) V. Spinei, *Observații privind ritul incinerării în regiunile carpato-dunărene în a doua jumătate a mileniului I d.Hr.*, în *Pe drumul credinței. Arhimandrit Roman Braga*, Rives Junction, MI, S.U.A., 1995, p. 82–100.
74. (104) V. Spinei, *La Bucovine à l'époque des grandes migrations et au Moyen Âge*, în *Dacia*, NS, XXXVIII–XXXIX, 1994–1995, p. 365–388.
75. (105) V. Spinei, *Generalități privind geneza orașelor medievale din Moldova*, în *ArhMed*, I, 1996, p. 35–53.
76. (106) V. Spinei, *Donnés préliminaires concernant les fouilles de la ville médiévale de Siret (1992–1995)*, în *SAA*, III–IV, 1996–1997, p. 141–156.
77. (107) V. Spinei, *Aspecte controversate ale contactelor românilor cu turanii în secolele X–XIII*, în *ArhMold*, XIX, 1996, p. 271–279.
78. (108) V. Spinei, *Incipient Forms of Statal Organisation with the Romanians East of the Carpathians*, în *Transylvanian Reviews*, V, 1996, p. 44–54.
79. (109) V. Spinei, *Bucovina în mileniul întunecat*, în vol. *Spațiul nord-est-carpatic în mileniul întunecat*, Iași, 1997, p. 133–188.
80. (110) V. Spinei, *La genèse des villes médiévales de Moldavie*, în *The Colloquia of the International Congress of Prehistoric and Protohistoric Sciences, Forlì (Italia) 8–14 September 1996*, 14, Forlì, 1996, p. 55–70.
81. (111) V. Spinei, „De dignitate vitae” – Eugen Lozovan, în *Dorul. Revistă lunară de cultură și politică editată în Danemarca*, VIII, 1997, 97, p. 32b–32g.
82. (112) V. Spinei, *Les mouvements ethniques au nord des bouches du Danube aux XIIIe–XIVe siècles*, în *Acts XVIIIth International Congress of Byzantine Studies*, II, Shepherdstown, SUA, 1996 (1998), p. 298–324.
83. (113) V. Spinei, *Coordonate ale problemei formării poporului român*, în *Destin românesc*, Chișinău – București, IV, 15, 1997, p. 3–20.
84. (114) V. Spinei, „Chestiunea Dunării” în cadrul creației istoriografice a lui N. Iorga, în vol. N. Iorga, *Chestiunea Dunării*, Iași, 1998, p. 5–75.

85. (115) M. Spinei și V. Spinei, *Basil Munteanu; accesarea spre catedra universitară*, în *Analele Brăilei*, SN, III, 3, 1999, p. 269–296.
86. (116) V. Spinei, *Ungurii*, în *istoria românilor*, III, *Genezele românești*, București, 2001, p. 250–256.
87. (117) V. Spinei, *Modul de trai al turanicilor și raporturile lor cu populația locală*, în *Istoria românilor*, III, *Genezele românești*, București, 2001, p. 266–271.
88. (118) V. Spinei, *Cnezatele, voievodatele, „țările” românești și tendințele lor de autonomie și unificare. Moldova*, în *Istoria românilor*, III, *Genezele românești*, București, 2001, p. 371–376.
89. (119) V. Spinei, *Marea invazie mongolă din 1241–1242 și urmările sale pentru societatea românească*, în *Istoria românilor*, III, *Genezele românești*, București, 2001, p. 434–452.
90. (120) V. Spinei, *Tabel cronologic*, în *Istoria românilor*, III, *Genezele românești*, București, 2001, p. 633–651.
91. (121) V. Spinei, *Cronicari italieni despre repercusiunile mării invazii mongole din 1241–1242 asupra românilor*, în *SMIM*, XIX, 2001, p. 169–206.
92. (122) V. Spinei, *Românii și marea invazie mongolă în lucrările cronicarilor florentini din prima jumătate a secolului al XIV-lea*, în *Închinare lui Petre Ș. Năsturel la 80 de ani*, Brăila, 2003, p. 189–203.
12. (134) *Călătorie de documentare în R. P. Bulgară (1986)*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 348–350.
13. (135) *Notă asupra ediției*, în vol. N. Iorga, *Istoria românilor*, I, 1, București, 1988, p. 55–59.
14. (136) *Călătorie de documentare în SUA (1988)*, în *ArhMold*, XIV, 1991, p. 173–174.
15. (137) *O nouă investigație a universului traco-dacic*, în vol. N. Ursulescu, *Dacia în cadrul lumii antice*, Iași, 1992, p. 5–8.
16. (138) *O traiectorie istoriografică exemplară: David Prodan*, în *Patrimoniul*, Chișinău, 1992, I, p. 30–34.
17. (139) *Un patriarh al medievalității românești: Emil Turdeanu*, în *AȘUI*, S.N., *Istorie*, XXXVII–XXXVIII, 1991–1992, p. 384–387.
18. (140) *Stagiu de documentare în Germania (21.10.1990 – 16.01.1991)*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 221.
19. (141) *Al XVIII-lea Congres internațional de studii bizantine (Moscova, 1991)*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 222–223.
20. (142) *Erudiție și generozitate: Petre S. Năsturel la 70 de ani*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 341–342. Retipărit în *Dorul. Foaie lunară a Comunității Ortodoxe Române din Danemarca*, Aalborg, III, 1993, 34, p. 9–10.
21. (143) *Trecutul medieval al Brăilei într-o nouă abordare*, în vol. I. Căndea, *Brăila. Origini și evoluție până la jumătatea secolului al XVI-lea*, Brăila, 1995, p. VII–X.
22. (144) *Siret, jud. Suceava, I. Zona bisericii Sf. Treime*, în *Cronica cercetărilor arheologice, Campania 1995. A XXX-a Sesiune națională de rapoarte arheologice, Brăila, 2–5 mai 1996*, p. 113–114, 188 (în colab. cu V. Cotiugă).
23. (145) *Alexandru Andronic (necrolog)*, în *ArhMold*, XVIII, 1995, p. 369–376.
24. (146) *Extensie a diapazonului cognitiv pentru spațiul moldav din perioada prestatală*, în vol. I. Tentiuc, *Populația din Moldova Centrală în secolele XI–XIII*, Iași, 1996, p. 5–6.
25. (147) *Stages de documentation à Dumbarton Oaks de Washington, D.C.*, în *SAA*, III–IV, 1996–1997, p. 265–270.
26. (148) *Notă preliminară*, în vol. *Spațiul nord-est-carpatic în mileniul întunecat*, Iași, 1997, p. 7–9.
27. (149) *Rememorări la ceas aniversar: Magistrul P. Ș. Năsturel la 75 de ani*, în *Dorul. Revistă lunară de cultură și politică editată în Danemarca*, VIII, 1998, 102, p. 28–29. Retipărit în P. Ș. Năsturel, *Înșiruire istorice*, Aalborg – Danemarca, 2000, p. 11–17.
28. (150) *Retrospecție a universului mirific al cahlelor*, în vol. P. V. Batariuc, *Cahle din Moldova medievală (Secolele XIV–XVII)*, Suceava, 1999, p. 7–9.
29. (151) *Arheozoologia românească la ceasul sintezelor*, în vol. M. Udrescu, L. Bejenaru, C. Hrișcu, *Introducere în arheozoologie*, Iași, 1999, p. 9–11.
30. (152) *Notificări privind ediția a doua a „Mării Negre”*, în vol. Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini la cucerirea otomană*, ed. a 2-a, Iași, 1999, p. 9–11.

F. NOTE, PREFEȚE, INTERVENȚII LA CONGRESE, MEDALIOANE

1. (123) *Cercetările arheologice din Moldova*, în *Licăriri*, Iași, I, 1967, 1–2, p. 11–18.
2. (124) *Primele mențiuni documentare despre Iași*, în *Licăriri*, Iași, II, 1967–1968, 1–2, p. 10–14.
3. (125) *Intervention (Sect. Moyen Age)*, în *XVe Congrès International de sciences historiques, Bucarest, 10–17 août*, Actes, IV (1), București, 1982, p. 591–592.
4. (126) *Călătorie de documentare științifică în R. F. Germania*, în *AIIAI*, XIX, 1982, p. 908–912.
5. (127) *Stagiu documentar în R. F. Germania*, în *AIIAI*, XXIII, 1986, 2, p. 1144–1145.
6. (128) *Diskussionsbeitrag zu Prof. Dr. Ștefănescu Vortrag*, în *XVI Congrès International des sciences historiques, Stuttgart du 25 août au 1er septembre 1985*, Stuttgart, 1986, p. 149–150.
7. (129) *Diskussionsbeitrag zu Dr. Sh. Biras Vortrag*, în *XVI Congrès International des sciences historiques, Stuttgart du 25 août au 1er septembre 1985*, Stuttgart, 1986, p. 150.
8. (130) *Discussion à propos du rapport du Prof. Șt. Pascu*, în *XVI Congrès International des sciences historiques, Stuttgart du 25 août au 1er septembre 1985*, Stuttgart, 1986, p. 418–419.
9. (131) *Congresul internațional „Falsurile în evul mediu”*, în *AIIAI*, XXIV, 1987, 1, p. 649–650.
10. (132) *Călătorie de documentare științifică în R. D. Germană (1985)*, în *ArhMold*, XI, 1987, p. 290–291.
11. (133) *Cuvînt înainte/Forward*, la *Confluente istoriografice românești și europene*, Iași, 1988, p. VII–X.

31. (153) *Materialul ceramic ca reper al civilizației medievale*, în vol. A. Gorodenco, *Ceramica locală de la Orheiul Vechi în secolele XIV–XVI*, Brăila, 2000, p. V–VII.
32. (154) *Lăcașele de cult din Basarabia într-o nouă perspectivă*, în vol. V. Ghimpu, *Biserici și mănăstiri medievale din Basarabia*, Chișinău, 2000, p. 7–12.
33. (155) *Arealul vrâncean medieval la sorocul unui temerar bilanș*, în vol. A. Paragină, *Habitatul medieval la Curbura exterioară a Carpaților în secolele X–XV*, Brăila, 2002, p. 9–11.
34. (156) *Evocare: David Prodan*, în vol. *L-am eunoscut pe academicianul David Prodan*, Zalău, 2002, p. 164–179.
35. (157) *Avatarurile dobândirii independenței României în prospectare americană*, în vol. F. Kellogg, *Drumul României spre independență*, Iași, 2002, p. 7–13.
36. (158) *Abordare temerară a problemelor controversate ale istoriei românilor*, în vol. I. Cernat, *Momente din istoria României Orientale*, Iași, 2003, p. 1–4.
36. (159) *Cuvânt înainte*, la vol. *Cercetări arheologice și istorice din zona lacului de acumulare Bicăz* (în colab. cu M. Petrescu-Dîmbovița), Piatra Neamț, 2003, p. 11–22.
37. (160) *Un mare cărturar: Șerban Papacostea la 75 de ani*, în *AILX*, XXXIX–XL, 2002–2003, p. 813–815.
38. (161) *Moment aniversaire: le professeur Dan Gh. Teodor à 70 ans*, în *SAA*, IX, 2003, p. 1–7.
11. (172) M. D. Matei, E. I. Emandi, O. Monoranu, *Cercetări arheologice privind habitatul medieval rural din bazinul superior al Șomuzului Mare și al Moldovei*, Suceava, 1982, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 643–644.
12. (173) E. N. Abizova, P. P. Bârnea, A. A. Nudelman, *Drevnosti Starogo Orcheja. Zolotoordynskij period*, Chișinău, 1981, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 546–547.
13. (174) H. Weczerka, *Deutsche Siedlungen und Einflüsse deutschen Stadtrechts in den mittelalterlichen Fürstentümern Moldau und Walachei*, 1983, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 644.
14. (175) E. N. Abizova, P. P. Bârnea, A. A. Nudelman, *Drevnosti Starogo Orcheja. Moldavskij period*, Chișinău, 1982, în *AIIAI*, XXII, 1985, 2, p. 883.
15. (176) G. B. Ferodov, G. F. Cebotarenko, M. S. Velikanova, *Braneștiskij mogil'nik X–XI vv.*, Chișinău, 1984, în *AIIAI*, XXII, 1985, 2, p. 883–884.
16. (177) P. S. Năsturel, *À propos du Tenou Ormon (Teleorman) de Kinnamos*, în *Geographica Bizantina*, Paris, 1981, în *AIIAI*, XXII, 1985, 2, p. 884.
17. (178) D. Gh. Teodor, *Continuitatea populației autohtone la est de Carpați*, Iași, 1984, în *AIIAI*, XXII, 1985, 2, p. 807–809.
18. (179) D. Ludwig, *Struktur und Gesellschaft des Chazaren Reiches im Licht der schriftlichen Quellen*, Münster, 1982, în *AIIAI*, XXII, 1985, 2, p. 841–843.
19. (180) E. Neamțu, V. Neamțu, S. Cheptea, *Orașul medieval Baia în secolele XIV–XVII*, II, Iași, 1984, în *RRH*, XXV, 1986, 1–2, p. 123–126.
20. (181) *Archaeological Research in Slovakia*, Nitra, 1981, în *MemAntiq*, XV–XVII, 1983–1985 (1987), p. 304–310.
21. (182) V. Chirica, N. Tanasachi, *Repertoriul arheologic al județului Iași*, I–II, Iași, 1984–1985, în *Thraco-Dacica*, IX, 1988, 1–2, p. 236–239.
22. (183) A. Miron, *Das Gräberfeld von Horath. Untersuchungen zur Mittel- und Spätlatènezeit in Saar-Mosel-Raum*, în *Trierer Zeitschrift*, 49, 1986, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 331.
23. (184) G. A. Fyodorov-Davydov, *The Cultures of the Golden Horde Cities*, Oxford, 1984, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 338–339.
24. (185) P. Chihaia, *Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească*, München, 1983, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 340–341.
25. (186) *Monumente istorice și izvoare creștine. Mărturii de străveche existență și de continuitate a românilor pe teritoriul Dunării de Jos și a Dobrogei*, Galați, 1987, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 341–342.
26. (187) *Archeologičeskie issledovanija v Moldavii v 1983 g.*, Chișinău, 1988, în *ArhMold*, XIII, 1990, p. 243–244; retipărit în *Patrimoniul*, Chișinău, 1991, 2, p. 186–191.
27. (188) A. Armbruster, *Der Donau-Karpatenraum in den mittel- und westeuropäischen Quellen des 10.–16. Jahrhunderts*, Köln-Viena, 1990, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 216–217.

G. RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

1. (162) A. Oldeberg, *Metalltechnik under vikingatid och medeltid*, Stockholm, 1966, în *Studii*, 20, 1967, 5, p. 1056–1058.
2. (163) *Dacoromania. Jahrbuch für östliche Latinität*, 3, Freiburg-München, 1975–1976, în *AIIAI*, XV, 1978, p. 603–605.
3. (164) P. Diaconu, S. Baraschi, *Păciul lui Soare, II, Așezarea medievală (secolele XIII–XV)*, București, 1977, în *AIIAI*, XV, 1978, p. 547–549.
4. (165) *Dacoromania. Jahrbuch für östliche Latinität*, 4, Freiburg-München, 1977–1978, în *RRH*, XX, 1981, 3, p. 554–555.
5. (166) G. Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, în *Cercetst*, S.N., XII–XIII, 1981–1982, p. 701–703.
6. (167) Th. Nägler, *Die Ansiedlung der Siebenbürgen Sachsen*, București, 1979, în *RRH*, XXI, 1982, 2, p. 304–308.
7. (168) E. Neamțu, V. Neamțu, S. Cheptea, *Orașul medieval Baia în secolele XIV–XVII*, Iași, 1980, în *Dacia*, NS, XXVI, 1982, p. 188–191.
8. (169) D. Dvoichenko-Markov, *Byrlad – The First Moldavian Principality*, 1980, în *AIIAI*, XX, 1983, p. 452.
9. (170) M. Păcurariu, *Începuturile Mitropoliei Transilvaniei*, București, 1980, în *AIIAI*, XX, 1983, p. 452–454.
10. (171) H. Zimmermann, *Veacul întunecat*, București, 1983, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 605–606.

28. (189) D. Gh. Teodor, *Creștinismul la est de Carpați de la origini și până în secolul al XIV-lea*, Iași, 1991, în *Carpica*, XXIII, 1992, 1, p. 227–231.
29. (190) J. Rogister, *Sept comtes-rendus inédits de Georges I. Brătianu*, în *Parlements, Estates and Representation*, 10, 1990, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 332–334.
30. (191) *Archeologičeskie issledovanija v Starom Orchee*, red. princ. P. P. Bârnea, în *Historia Urbana*, I, 1993, 2, p. 225–227.
31. (192) Gh. I. Brătianu, *Cuvinte despre români. Zece conferințe și prelegeri*, ed. I. Toderașcu, Iași, 1996, în *RevIst*, NS, 8, 1997, 11–12, p. 792–795.
32. (193) *Gorod Bolgar. Remeslo metallurgov, kuznetzov, litejščikov*, red. G. A. Fedorov-Davîdov, Kazan, 1996, în *Historia Urbana*, V, 1997, 2, p. 282–284.
33. (194) V. Antonova, *Shumen i Shumenskata krepost*, Șumen, 1995, în *Historia Urbana*, V, 1997, 2, p. 284–285.
34. (195) Al. Madgearu, *Continuitate și discontinuitate culturală la Dunărea de Jos în secolele VII–VIII*, București, 1997, în *ArhMed*, II, 1998, p. 234–238.
35. (196) D. Țeicu, *Banatul montan în evul mediu*, Timișoara, 1998, în *SAA*, VI, 1999, p. 216–219.
36. (197) Al. Artimon, *Civilizația medievală urbană din secolele XIV–XVII (Bacău, Tg. Trotuș, Adjud)*, Bacău–Iași, 1998, în *Historia Urbana*, VII, 1999, 1–2, p. 208–211.
37. (198) I.-A. Pop, *Românii și maghiarii în secolele IX–XIV. Geneza statului medieval în Transilvania*, Cluj-Napoca, 1996, în *ArhMold*, XX, 1997, p. 235–237.
38. (199) E. M. Constantinescu, *Memoria pământului dintre Carpați și Dunăre*, Buzău, 1999, în *ArhMed*, III, 2000, p. 303–305.
39. (200) G. Gh. Custurea, *Circulația monedei bizantine în Dobrogea (secolele IX–XI)*, Constanța, 2000, în *ArhMold*, XXIII–XXIV, 2001–2002, p. 433–434.
40. (201) I. Țurcanu, *Moldova antisovietică. Aspecte din lupta basarabenilor împotriva ocupației sovietice. 1944–1953*, Chișinău, 2000, în *AIIAI*, XXXIX–XL, 2002–2003, p. 735–739.
41. (202) Ș. Turcuș, *Sfântul Scaun și românii în secolul al XIII-lea*, București, 2001, în *SMIM*, XXI, 2003, p. 446–450.
42. (203) L. Dumitriu, *Der mittelalterliche Schmuck des Unteren Donaugebietes im 11.–15. Jahrhundert*, București, 2001, în *SMIM*, XXI, 2003, p. 460–462.

ADDENDA

B.

- (204) V. Spinei, *Epoca marilor migrații (secolele IX–XI) (curs IDD)*, Iași, 2003, 115 p.

E.

- (205) V. Spinei, E. Gherman, *Șantierul arheologic Siret (1993)*, în *ArhMold*, XVIII, 1995, p. 229–250.
- (206) V. Spinei, *Les Roumains et la grande invasion mongole dans les œuvres des chroniqueurs florentins de la première moitié du XIVe siècle*, în *Studia Asiatica*, II, 2001, 1–2, p. 17–38.

- (207) V. Spinei, *Les répercussions de la grande invasion mongole de 1241–1242 sur l'espace carpatodanubien reflétées surtout dans les œuvres des chroniqueurs italiens*, în *Südost-Forschungen*, 61–62, 2002–2003, p. 1–47.

F.

- (208) V. Spinei, *Profesorul Vasile Neamțu la 70 de ani*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 228–229.
- (209) V. Spinei, *Sub flamura arheologiei medievale*, în vol. A. Artimon, *Orașul medieval Trotuș în secolele XIV–XVII. Geneză și evoluție*, Bacău, 2003, p. 9–14.